

De Waarheidsvriend

Wekelijkse uitgave van de Gereformeerde Bond

13

2024

28 maart

Goede Vrijdag & Pasen

Kostbare verlossing

Wat op Golgotha gebeurde, heeft de wereld totaal veranderd | p. 4

Neerknielen bij Jezus' graf

Het is goed om de impact van ellende, nood en dood toe te laten | p. 8

Verrast door Pasen

We blijven vaak bij het kruis hangen, alsof Jezus niet is opgestaan | p. 14

In deze uitgave:

Artikelen

Op Golgotha is er iets heel groots gebeurd		
Het verlorene leven	4	Het is hemelse regie dat Pilatus net voor de grote sabbat Jezus ter dood veroordeelt
<i>M.K. de Wilde</i>		Lammeren voor het Pascha
'Nu is de Heere tot rust gebracht', zingt de Matthäus-Passion		<i>Yme Horjus</i>
In het graf	8	Kerk kan de verrassing van de opstanding nauwelijks aan
<i>A. Baas</i>		Een uitzinnige hoop
Weer, steeds weer hebben we het verzoenende bloed van het Lam nodig		<i>J.H. Visser</i>
Wat ik U zeggen moet	10	
<i>Janneke de Jong</i>		

Rubrieken

Meditatie		Ingezonden	17
Echt gaan zien	3	Muziek	17
<i>M. Krooneman</i>		Boekaankondigingen	19
Column		In zicht	21
Nieuw leven	7	Bondsnieuws	22
<i>Marieke den Butter</i>		Kerknieuws	22
Uit de pers		Agenda	23
Gelijkheid ↔ vrijheid	18		
<i>A.A.A. Prozman</i>			

Colofon

De Waarheidsvriend
 Officieel orgaan van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk, 112e jaargang
 website: www.dewaarheidsvriend.nl

Hoofdbestuur
 Ds. J.A.W. Verhoeven, Krimpen aan den IJssel, eerste voorzitter; ds. J.J. ten Brinke, Oud-Beijerland, tweede voorzitter; A. Zwerus, Emst, secretaris; L.P. de Wit, Bergambacht, penningmeester; ds. J.C. Breugem, Ede; mr. P.C. Knook, Kloetinge; dr. R.W. de Koeijer, Waddinxveen; ds. J. Muller, Bleskensgraaf; ds. P. Nobel, Noordwijk; ds. J.C. Schuurman, Putten; ds. J.W. Verboom, Apeldoorn; prof. dr. M.J. de Vries, Papendrecht; ds. W.J. Westland, Katwijk aan Zee; ds. M.K. de Wilde, Nunspeet.

Algemeen secretaris
 Drs. P.J. Vergunst.

Bureau van de Gereformeerde Bond
 Voor contact met de redactie, nieuwe abonnementen, adreswijzigingen, bezorgklachten, opgeven van rouwadvertenties en de ledenadministratie etc.:
 Kleine Fluitersweg 253
 7316 MX Apeldoorn
 e-mail: info@gereformeerdebond.nl
 tel. 055-5766660
 website: www.gereformeerdebond.nl

Voorlichter
 J. Peters
 tel. 06-12659808
 e-mail: voorlichter@gereformeerdebond.nl

Redactie
 Drs. P.J. Vergunst (hoofdredacteur); M.M.C. van der Wind-Baauw (eindredacteur); ds. C.H. Hogendoorn; dr. G. Leertouwer; ds. J.A.W. Verhoeven.

Advertenties
 Voor advertentiemogelijkheden en tarieven zie: www.dewaarheidsvriend.nl/adverteren
 Advertenties worden aangenomen tot tien dagen voor verschijning.
 Voor alle plaatsingen en informatie (uitgezonderd rouwadvertenties):
 Gert Verweij
 tel. 06-50448359
 e-mail: gertverweij3@gmail.com

Abonnementen
 Prijs: € 53,- per jaar;
 opgave via het bureau of
www.dewaarheidsvriend.nl/word-abonnee

Productie
 Opmaak: Reprovinci Creative Industries
 Druk: Vellendrukkerij BDU Werkendam
 Gesproken editie: Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Ermelo

Gesproken editie
 Informatie en opgave:
 Bibliotheekservice Passend Lezen
 Postbus 84010, 2508 AA Den Haag
 tel. 070-3381500
 e-mail: klanten@passendlezen.nl

*Ik ben de Weg,
 de Waarheid en
 het Leven.*

Johannes 14:6

Echt gaan zien

‘En Jezus zei: Ik ben tot een oordeel in deze wereld gekomen, opdat zij die niet zien, zien zouden, en die zien, blind zouden worden.’

Johannes 9:39

Tekst: ds. M. Krooneman

We staan aan de vooravond van Goede Vrijdag en Pasen. Waar Jezus voor velen een inspirerend persoon is, gaan de wegen uiteen bij de vraag naar de betekenis van kruis en opstanding. Daar valt een scheiding tussen wie blind is, en wie ziet.

Laten wij niet te snel denken dat wij wel weten hoe en waar die scheiding precies valt, en dat wij ‘natuurlijk’ wel aan de goede kant van de scheiding staan. In Johannes 9 blijkt dat in de confrontatie met de Persoon van Jezus de zaken weleens helemaal anders kunnen liggen dan gedacht.

Theologisch systeem

De aanleiding voor Jezus’ uitspraak in Johannes 9:39 is de genezing van de blindgeborene die Jezus ‘in het voorbijgaan’ (vs.1) zag. Deze genezing geeft aanleiding tot verdeeldheid onder de mensen, in het bijzonder de Farizeeën. Want wat moet je met een Mens Die blinden kan genezen, maar tegelijk de sabbat niet in acht neemt? Dat past totaal niet in hun theologisch systeem. Ja, zo kaderen wij anderen graag in. Wat niet in ons systeem past, kan niet echt zijn. Zo vreemd zijn ze niet, de Farizeeën. Het zijn gewoon mensen, godsdienstige mensen, net als wij.

Geloofsoog

De man die genezen is, weet ook niet precies wie Jezus is. ‘Eén ding weet ik, dat ik blind was en nu zie.’ (vs.25) Dat is genoeg voor de man. Zijn ogen doen het weer, maar is hij echt ziende geworden? Is het licht hem nu echt opgegaan? Dat komt later pas. De Farizeeën gooien hem de tempel uit, maar Jezus zoekt hem weer op en vraagt: ‘Geloof u in de Zoon van God? Hij antwoordde en zei: Wie is Hij, Heere, zodat ik in Hem kan geloven? En Jezus zei tegen hem: Die u gezien hebt én Die met u spreekt, Die is het. En hij zei: Ik geloof, Heere! En hij aanbad Hem.’ (vs.35-38)

Nu zijn hem de ogen pas echt opengegaan voor wie Jezus is. Een geestelijk blinde richt het geloofsoog op Jezus. Dat wonder is ten diepste nog groter dan de genezing van het lichamelijke oog. Dit wonder vindt nog steeds plaats waar mensen de Heere Jezus ontmoeten door Zijn Woord en Geest. Dan zing je met John Newton: ‘ik was blind, maar nu kan ik zien!’

De Farizeeën, die zijn echter nooit blind geweest. Stel je voor, want dat zou betekenen dat zij of hun voorgeslacht gezondigd zouden hebben (vs.2). Daar is geen sprake van. Zij zijn ziende, zij weten hoe het zit.

Beslissing

En dan de woorden van Jezus: ‘Ik ben tot een oordeel in deze wereld gekomen.’ Het Griekse woord op deze plaats duidt niet een oordeel in de zin van veroordeling aan, een straf. Het is eerder een beschikking of beslissing. Jezus is in deze wereld gekomen tot een beslissing. Waar Hij verschijnt valt die beslissing onherroepelijk in de levens van hen die Hem ontmoeten. Dat was toen zo en dat is nog zo. Je ogen gaan open voor Hem, of ze blijven dicht. Wat dat betreft is neutraliteit niet mogelijk.

Neutraliteit is niet mogelijk

Dit patroon zie je steeds weer optreden rondom Jezus. Heel Zijn aardse leven zijn er mensen die zich in ongelof van Hem afkeren, terwijl anderen de ogen opengaan voor Zijn verlossing. Dit alles komt tot een climax rond kruis en opstanding. Op Golgotha spotten sommigen, ze zien Hem hangen, maar zijn ziende blind. Anderen durven de ogen bijna niet naar Hem op te heffen, juist omdat ze gezien hebben wie Hij werkelijk is. Bij het open graf is het niet anders. De discipelen mogen Hem zien en ontmoeten als de opgestane Heere, maar ogen van anderen blijven voor Hem gesloten. De Farizeeën houden zich gerust met de leugen dat Jezus dood is en blijft.

De prediking van Goede Vrijdag en Pasen dringt aan op een beslissing, een beslissing ten aanzien van Jezus, waar alles van afhangt. Als je nu tegen je eigen blindheid aanloopt, vrees niet! ‘Ik ben tot een oordeel in deze wereld gekomen, opdat zij die niet zien, zien zouden, en die zien, blind zouden worden.’

Wij zijn van nature wel blind, maar God zij dank is het de Heilige Geest Die ogen van blinden opent voor de boodschap van het Evangelie. Veel gevaarlijker is het om te denken dat wij het wel zien en weten. Dan zijn we ten diepste nog ziende blind. ■

Ds. M. Krooneman
is predikant van de
gereformeerde kerk
op Urk.

Op Golgotha is er iets heel groots gebeurd

Het verlost leven

*Vergeving is de deur, de toegang tot alle
andere genadegaven die God ons wil geven.*

De dag dat de revolutie begon. Zo typeert de Engelse theoloog Tom Wright Goede Vrijdag in zijn recente boek over het kruis. Het beeld van de revolutie zet je aan het denken. Er is op Golgotha iets heel groots gebeurd, iets wat de wereld totaal heeft veranderd.

Tekst: ds. M.K. de Wilde

Eerst was daar nog weinig van te merken. Het leek eerder een grote nederlaag. Alleen een stervende moordenaar en een Romeinse hoofdman leken er iets van te zien. Maar als het Pasen wordt, valt het volle licht op wat Christus door Zijn kruis tot stand heeft gebracht. Wat is dat precies? Daar heb je eigenlijk de hele Bijbel voor nodig: de voorgeschiedenis van het Oude Testament, het leven en de woorden van Jezus Zelf zoals ze in de evangeliën zijn beschreven, en zeker ook de reflectie op het kruis in de brieven, door de apostelen daarin geleid door Jezus' Geest (Joh.16:12-15).

Verskillende beelden en perspectieven, die nauw met elkaar samenhangen en elkaar uitleggen en aanvullen, komen dan naar ons toe. Samen laten ze zien hoe nodig, hoe goed, hoe diep en hoe breed het Evangelie van het kruis is. Echt goed nieuws.

Verlossing

In het begin van de Efezebrief komen we een van die beelden tegen. Paulus zet in met een dankzegging aan God, Die ons in de Heere Jezus en door de leiding en kracht van de Geest zegent met een rijkdom van zegeningen. Het is één lange zin van vers 3 tot 14. In vers 7 richt Paulus zich op het kruis van de Heere Jezus en de betekenis van Goede Vrijdag. Hij typeert die betekenis als 'verlossing'. Het Griekse woord dat hij gebruikt, roept het beeld op van slaven of krijgsgevangenen die losgekocht zijn en daarom weer in vrijheid mogen leven.

Ongetwijfeld denkt Paulus hier ook aan de verlossing of bevrijding van het volk Israël uit Egypte, het belangrijkste voorbeeld van verlossing in het Oude Testament. Die verlossing uit de macht van de Egyptenaren wees vooruit naar een nog veel grotere verlossing door de Heere Jezus, de bevrijding uit de macht van de zonde, de duivel en de dood. Met name bij de profeet Jesaja vinden we veel beloften over deze 'nieuwe' exodus.

De verlossing uit Egypte lijkt vooral een daad van Gods 'sterke hand' (Deut.7:8), van Gods almacht. Het Paschafeest, dat veelzeggend vlak voor de uittocht uit Egypte door God werd ingesteld, laat echter zien dat er meer aan de hand is (Ex.12). Er moet een prijs betaald worden. Alleen achter het bloed van het Paschalam zijn de Israëlieten veilig en is er voor hen een toekomst in vrijheid.

Paulus sluit daarbij aan en benadrukt dat ook voor de verlossing uit de slavernij van de zonde een prijs betaald is: het is een verlossing, een vrijkoping, een

bevrijding 'door Christus' bloed' (Ef.1:7). Alleen omdat Hij in onze plaats Zijn leven gaf aan een kruis, kan en mag een gelovige een verlost leven leiden. 'Zie het Lam van God, Dat de zonde van de wereld wegneemt!' (Joh.1:29)

Vergeving

Als Paulus nog wat dieper op die kostbare verlossing ingaat, omschrijft hij die als 'de vergeving van de overtredingen' (vs.7). Niet omdat vergeving de hele zaligheid is, maar wel omdat vergeving de deur is, de toegang tot alle andere genadegaven die God ons wil geven. Eerst moeten de zonde en de schuld worden opgeruimd, eerst moet de verbroken relatie met God worden hersteld en moet er een einde komen aan de vervreemding en de afstand. Dan pas kun je echt in vrijheid leven, namelijk in Zijn liefdevolle en zegenrijke nabijheid. De vergeving door het bloed van Christus is als de omhelzing van de vader van de verloren zoon, om vervolgens weer thuis als een kind van Hem te mogen leven.

In Romeinen 5:1-2 zegt Paulus het zo: 'Wij dan, gerechtvaardigd uit het geloof, hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus. Door Hem hebben wij ook de toegang verkregen door het geloof tot deze genade waarin wij staan, en wij roemen in de hoop op de heerlijkheid van God.' Vrede bij en met God geeft toegang tot een heel leven van genade, dat uiteindelijk eindigt in het Vaderhuis met de vele woningen.

Grondtoon

Dat is ook wat Paulus bedoelt als hij in Efeze 1 zegt dat God ons zegent 'in Christus' (vs.3) en begenadigt 'in de Geliefde' (vs.6). Buiten Christus is er alleen slavernij, onvrede, vloek en dood. Maar als we schuilen bij Hem en wegschuilen achter Zijn bloed, is er een leven in Gods nabijheid en mogen we genieten van Zijn zegeningen.

Dit Evangelie van de verlossing door het bloed van Christus, het Evangelie van de vergeving van de overtredingen door Zijn lijden en sterven, moet de grondtoon zijn van het getuigenis van de kerk en van ons christelijke leven. Bekend is het citaat van Calvijn: 'Als het Evangelie wordt gepreikt, dan drupt tegelijk met de stem van de prediker het heilige bloed van de Zoon van God op de gemeente' (commentaar op Hebr. 9:20). En ik denk dat Calvijn dat op het hele christelijke leven zou betrekken: voortdurend hebben we het nodig dat het bloed van Christus op ons drupt. »

Die verlossing uit de macht van de Egyptenaren wees vooruit naar een nog veel grotere verlossing door de Heere Jezus, de bevrijding uit de macht van de zonde, de duivel en de dood.

Pure genade

Waarom 'Altijd dat kruis' (Bram van de Beek)? Ik zou een paar dingen willen noemen.

Allereerst omdat dit Evangelie ons eraan herinnert hoe diep de kloof is die er van nature is tussen God en ons en dat christen zijn pure genade is. Als het van ons afhangt, is er alleen een dichte deur, een deur die we zelf hebben dichtgegooid. Dat moeten we in ons leven allemaal leren en steeds weer leren. Daar wil de Heilige Geest dit Evangelie van 'verlossing door Zijn bloed' (Ef.1:7) voor gebruiken.

In de tweede plaats laat dit Evangelie zien dat leven met God niet allereerst een zaak is van geven, maar van ontvangen. Christus doet het werk, wij niet. Hij betaalt de prijs van de verlossing met Zijn bloed. En omdat Hij die prijs betaald heeft en dat werk 'volbracht' is (Joh.19:30), blijft er voor ons maar één ding over: onze lege handen laten zien, zodat Christus die kan vullen.

Daarbij mogen we vrijmoedig een beroep doen op de talloze beloften van God in de Bijbel. Christus heeft immers met Zijn bloed voor de vervulling ervan betaald. Hoe dat er in de praktijk uit ziet, laat Spurgeon heel mooi zien in zijn dagboek *Chequeboek van de bank des geloofs* (Elke dag een belofte). Dat is pas echt verlost leven.

Ds. M.K. de Wilde is predikant van de hervormde gemeente te Nunspeet en lid van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond.

Vernieuwing

In de derde plaats zet dit Evangelie ons pas echt in vuur en vlam om de Heere Jezus te volgen. *Love so amazing so divine, Demands my soul my life my all*

(Isaac Watts). 'Uw wond're liefde, goddelijk groot, eist alles, ja mijzelf geheel.' En dat 'eist' betekent niet: voor wat hoort wat, maar: ik heb Hem lief, omdat Hij mij eerst heeft liefgehad. Anders gezegd: als Jezus het echt voor mij volbracht heeft en Zijn leven voor mij gegeven heeft, geeft dat de vrijheid om in liefde, in overgave en in vertrouwen voor Hem en voor de Vader te leven.

Overigens, ook de heiliging is een onderdeel van de verlossing. Voor de vrijheid om heilig voor God te leven heeft Christus al betaald. Dus in de heiliging mogen we leven op Zijn kosten. Zoals Calvijn zo mooi zei: door het geloof verbonden met Christus ontvangen we van Hem een tweevoudige genade: Hij vergeeft ons en Hij vernieuwt ons.

Die vernieuwing blijft in dit leven wel voorlopig. De Heidelbergse Catechismus spreekt realistisch van een 'klein begin van gehoorzaamheid' (zondag 44). En dat is een laatste reden waarom we dit Evangelie zo hard nodig hebben: verlost zondaren blijven zondaren. Dat leren we helaas uit ervaring. Jezus herinnert eraan in het gebed dat Hij Zijn discipelen (!) leert: Vergeef ons onze schulden. Het is de paradox van de geestelijke groei: je gaat steeds meer zien hoe zondig je bent in jezelf en hoe diep de zonde zit.

Wat een zegen als Christus dan door een vers uit de Bijbel, een preek, een lied of, nog rijker, door de viering van het heilig avondmaal weer tegen je zegt: Ik heb het voor jou volbracht, en zo Zijn bloed weer op je drupt. ■

Column

Nieuw leven

Het blijft een wonder: dat kleine knopje uit een schijnbaar dode tak, een kuikentje dat net uit het ei nieuwsgierig de wereld inkijkt en een klein pasgeboren mensje aan de borst van zijn moeder. Er is niets mooiers en hoopvoller dan nieuw leven. Of misschien toch wel...

Een kleine zeven weken geleden zijn de lijdensweken begonnen en wereldwijd zijn christenen in deze tijd onderweg om opnieuw de dood en opstanding van Jezus te gedenken en te vieren.

Steeds donkerder wordt het, wanneer we Jezus volgen op weg naar Jeruzalem. We zien de schaduw van de dood steeds zwarter vallen. Bij de intocht in Jeruzalem, in de haat die er letterlijk vanaf spat, in het laatste avondmaal, in bloedzweet en een verraderlijke kus, in vrienden die slapen en verlaten, in een doornenkroon, geseling en een martelgang naar Golgotha.

Golgotha. Ik dacht altijd dat het een ‘heuvel daarginds was’, ver buiten Jeruzalem. Een aannemelijke opvatting is echter dat de kruisiging net buiten de poort van Jeruzalem plaatsvond, onder aan de heuvel Golgotha. Daar bevindt zich namelijk een groot kruispunt van wegen. Omdat de Romeinen goed de wind eronder wilden houden en mensen het niet in hun hoofd zouden halen in opstand te komen, vonden kruisigingen plaats op een plek waar zoveel mogelijk mensen het móésten zien. Je kon het niet ontlopen. Zo was de weezin, de schande, de schaamte en het lijden het allergrootst.

Daar, buiten de stad, werd alle zonde gedragen. Nadat alles volbracht was, kwam de dood. Maar na drie dagen vond de grootste gebeurtenis ooit plaats. Er kwam niet ‘zomaar’ een wonder van nieuw leven, nee, er kwam nieuw leven na de dood. Dat is een wonder boven wonder. Ja, de dood is overwonnen en werd een overgang tot nieuw leven.

Die akelige dood blijft een vijand. Maar om ons hoop en moed te geven, geeft God ons die ‘kleine’ wonderen, zoals dat kuikentje of die bloem uit de knop. Dat is om ons te bemoedigen en onze blik verwachtingsvol omhoog te heffen. Je eeuwige leven is al begonnen. Nog even... en dan zal je geloof veranderd worden in aanschouwen.

Er kwam niet ‘zomaar’ een wonder van nieuw leven, nee, er kwam nieuw leven na de dood. Dat is een wonder boven wonder

Marieke den Butter-Kommers werkt in Zuid-oost-Azië, waar ze met haar man Jaap betrokken is bij kerkplanting onder onbereikte bevolkingsgroepen.

‘Nu is de Heere tot rust gebracht’, zingt de Matthäus-Passion

In het graf

De betekenis van Jezus’ graf en Zijn graflegging krijgt in de Stille Week relatief weinig aandacht. Het is goed om bij dit geloofsartikel van de kerk stil te staan. Dat we in tranen neerknielen, zoals Bachs Matthäus-Passion het verwoordt: ‘Wir setzen uns mit Tränen nieder.’

Tekst: ds. A. Baas

An het einde van Bachs Matthäus horen we het Evangelie: *Aber Jesus schriee abermal laut und verschied...* (Jezus riep nogmaals met luide stem en gaf de geest, Matt.27:50). De kruisafneming en de graflegging volgen.

Vrijdagavond

We worden bepaald bij onze dood. Maar dan wel in betrekking tot die van Jezus. En in Zijn licht zijn we niet ‘als degenen die geen hoop hebben.’ Zeker, de kruisiging is gruwelijk. Jezus is dé dood gestorven. Gods stem heb ik vernomen: ‘Op de dag dat u daarvan eet, zult u zeker sterven.’ (Gen.2:17) De dood is ons verdiende loon. Maar nu sterft Hij, Die zonde niet kende of deed, de dood. Nu is de dood gedood in Zijn dood!

De Geest maakt ons door wat ‘de Matthäus’ over deze vrijdagavond zegt, andere avonden indachtig: de avond van ‘in den beginne’ toen Adam het licht uitdeed. Dat riep angst en verberging op. Ook de avond toen het weer licht werd voor Noach en de zijnen. Door het gericht heen werden zij in Gods grote barmhartigheid behouden en bewaard. En verder deze avond: *o schöne Zeit, o Abendstunde! Der Friedensschluss ist nun mit Gott gemacht* (o schone tijd, o avonduur! Er is nu vrede met God gesloten). Deze vrijdag, de sterfdag van onze Heere, is zó goed.

Rouwlied

We beluisteren een indrukwekkend recitatief met een meditatief karakter. De strijkers laten ons de rust van de avond ervaren. Jozef van Arimathea krijgt van Pilatus permissie het lichaam van onze Heiland van het kruis te nemen om het te begraven. Zouden wij dat ook graag gedaan hebben? Ik wel. En dan met mijn hand op mijn hart biddend zingen: *Mache dich, mein Herze, rein, ich will Jesum selbst begraben* (Maak jezelf rein, mijn hart, ik wil Jezus zelf begraven). De bas zingt vol vertrouwen dit rouwlied. Bach laat er duidelijk vreugde in doorklinken. De gelovige ver-

trouwt zich aan Christus toe en weet zich veilig en geborgen, ook bij de dode Jezus.

Gruwelijk graf

Dood en graf. Ik gruw ervan. We weten er ten diepste geen raad mee. De moderne mens speelt er wat mee. In zijn verbeelding worden ze poesjes die niet meer krabben. Men wil de dood doden. Helaas, dat is tevergeefs. Als het aan ons ligt, blijft de dood dé dood. Wie goed luistert naar het laatste recitatief (met koor), hoort dat de steen voor het graf wordt gerold. Hier vervliegt alle hoop.

Ik vergis me...

Het Evangelie spreekt immers niet van ‘de dood’ zonder meer. Ook niet van ‘de mijne’. Het Evangelie spreekt van de dood van mijn trouwe Heiland, Die mijn dood is gestorven en Zich in mijn graf liet leggen. Hij liet het Zich aandoen. Actief. Dat is liefdevolle overgave. Hij nam mij mee in Zijn graf, met al mijn schuld en zonde, met mijn doodsangst en afschuw van het graf. Nu heb ik de dood achter me. Ik ben al begraven. Ik ben met Hem begraven door de doop in de dood (Rom.6:3,4).

Nu moet ik eerlijk bekennen dat de huiver voor dood en graf nooit helemaal bij me weg is, maar het geloof geeft me goede moed. Het Evangeliewoord is de stok waarop ik leun. Zo durf ik in een graf te kijken en aan mijzelf te denken. Ik overdenk: mijn Heere en Heiland werd gelegd in een graf.

Stilte op zaterdag

Dan breekt de zaterdag aan. Hoe beleven we die? Vinden we rust in Jezus? Misschien zijn we loeidruk om voor Pasen alles in orde te hebben. Moeten er misschien dingen opgeruimd worden in ons hart? Moeten er zaken aan het licht gebracht worden? Moet er iets in mij gedood worden? Misschien is het de hoogste tijd om je leven opnieuw aan Jezus toe te vertrouwen en je ego achter te laten in dit graf? Laten we op Stille Zaterdag een moment van stilte inlassen en verdriet en tranen toestaan. Verdriet om al het lijden in de wereld om gemis, tranen om pijn, tranen van berouw. Hoe goed is het om de impact van ellende, nood en dood toe te laten en neer te knielen bij het graf van Jezus. Dat graf wil ook een rustplaats zijn voor onze angst en zorgen. Jezus wil daar alles ‘ontwikkelen’, de bedekking eraf halen. Zoals op paasmorgen de linnen doeken achterbleven in het graf, zo mag al onze pijn, ons verleden, onze oude mens, en ons oude denken achterblijven in dat graf.

Door Jezus is verzoening aangebracht. Nu kan ik sterven en aan mijn eigen graf denken.

Zit maar eens neer in stilte. Begraaf Jezus zelf, laat Hem binnen in je hart om alles op te ruimen wat er niet hoort. Zo is Pasen feest van de vernieuwing, van wedergeboorte.

Nun ist der Herr zu Ruh gebracht (Nu is de Heer tot rust gebracht) zingen de vier solisten. De gemeente antwoordt met *Mein Jesu, gute Nacht!* (Mijn Jezus, goede nacht). Het klinkt als een slaapliedje met een innemende melodie. We vinden hier het emotionele moment van afscheid nemen bij het graf, de spirituele duiding van dit alles bij ons, de hoorders, en de dankzegging. De gelovigen hebben er vrede mee dat Christus in het graf is gelegd. Ze genieten de vrucht. De sopraan zingt als laatste: *Habt lebenslang vor euer Leiden tausend Dank, dass ihr mein Seelenheil so wert geacht't.* (Ontvang levenslang mijn grote dank voor Uw lijden, voor het feit dat mijn zielenheil U zo ter harte ging). Zelf heb ik de neiging om te gaan staan en dankbaar de handen ten hemel te heffen. Of... te knielen in aanbidding.

Het laatste woord

In het slotkoor *Wir setzen uns mit Tränen nieder* (Wij knielen neer en zijn in tranen) is een tweekorigheid met een driemaal terugkerend refrein: *Ruhet sanfte, ruhet wohl.* (Rust zacht, rust zacht). Gaat het hier alleen om de tranen van de treurende? Nee. Juist in

het refrein klinkt de hoop dat het in de eeuwige rust om het leven gaat, dankzij Christus Die de dood overwon. Het ritme brengt wel iets onrustigs. 'Wij knielen neer en zijn in tranen en roepen bij het graf U toe: Rust zacht, rust zacht! Stil maar, moe gemarteld lichaam. Laat Uw graf en deze steen voor mijn angstige geweten als een warme deken wezen en voor mij een rustplaats zijn. Vederlicht vallen dan de ogen dicht.'

Het slotkoor heeft de nodige kritiek, althans naar de tekst, te verduren gehad. Is dat nu het laatste woord? We moeten dan wel bedenken dat voor de toenmalige luisteraar dit slot een voorlopig slot was. Twee dagen later kwam het vervolg met een paascantate.

Nu kan ik sterven

De Matthäus is een roep tot ons om de Heere aan te grijpen. Zie Hem liggen: dood, en toch levend. Weet: de schuld is betaald. Verzoening is aangebracht. Het is volbracht. Nu kan ik sterven. Ik kan aan mijn eigen graf denken. Nu kan ik alle voorbereidingen voor mijn begrafenis treffen.

Van die Vrijdag zing ik met Psalm 65:3: *Gij, Gij zult vreselijke dingen ons, in gerechtigheid, doen horen, en ons blij doen zingen van 't heil, voor ons bereid.* ■

Ds. A. Baas
uit Nunspeet is
emeritus predikant.

*Weer, steeds weer hebben we het
verzoenende bloed van het Lam nodig*

Wat ik U zeggen moet

In de eerste zwaluwen ziet dichter F. Hoek predikers van het paasfeest: de Ene maakt het zomer.

**Over het lijden en sterven van Christus en Zijn opstanding
uit de dood kun je schrijven, preken, zingen. Maar hoe?
Te veel aandacht voor het drama leidt van de betekenis af.**

Tekst: dr. Janneke de Jong

Dichters zijn hierin vrijer dan dominees:
met treffende beelden laten ze er iets
van oplichten.

Het slachtlam

Schilder en dichter Jan Luyken (1649-1712) schreef
over Jezus, Die 'deerlijk geteisterd' aan het kruis hangt.

*Wie hangt er zo heerlijk, geteisterd, geschonden,
roosverwig, vol striemen en wonden,
tot smaadheid en schande aan 't kruishout verheven?
Wat heeft Hij, wat heeft Hij misdreven?*

*Dat is er het slachtlam zo heilig geboren,
tot breking en lessing van toren.
Zijn misdaad is liefde, uitvloeien en geven,
dat kost Hem, dat kost Hem zijn leven.*

*Kost dat Hem zijn leven, die schoonste van allen,
hoe is Hij in 't lijden vervallen?
Of is het uit liefde en heilige minne,
wat zal Hij daarmede dan winnen?*

*Wat anders als 't leven der eeuwige zielen,
die droevig in zonden vervielen.
Opdat Hij die schulden verzoene en boete,
zo druipen zijn handen en voeten.*

*Ach Jezus, beminde, hoogwaarde en schone,
wie zal U, wie zal U belonen?
Uw weldaad die gaat ons vermogen te boven,
wij willen U prijzen en loven.*

Deze Jezus, rood van het bloed, brengt Jan Luyken tot
lofprijzing. Het slachtlam heeft de zonden verzoend.

Een reactie

Een ander gedicht over Jezus als Lam is van veel later
datum en minder dramatisch, maar ook indringend en
bovendien intiem. Evenals Luyken stelt de twintigste-
eeuwse classicus en dichter Gerard Wijdeveld vragen:
wat is de reactie op het aanschouwen van het Lam?

Lied

*Er is een Lam, dat bloedt,
er is een Lam, dat bloedt...*

*en ik, die Het aanschouwen moet
en van mijzelf zeggen moet:
ik ben het, die U bloeden doet.*

*En dat ik U zó bloeden zag,
zal 't mij behoeden énen dag
voor weder, weder zonden?*

*Ik zal U talloos wonden
en roepen om Uw bloed...*

*Wat ik U daarom zeggen moet?
Wat ik U zeggen moet?*

Er is een Lam, dat bloedt...

Dit gedicht heeft veel weg van een rondeel. Het begint en eindigt met dezelfde versregel: 'Er is een Lam dat bloedt'. Naast dit Lam is in dit gedicht een lyrisch ik present dat het aanschouwt en beseft schuldig te zijn aan Zijn lijden. Zelfkennis kan deze persoon niet ontzegd worden: hij ziet zich als onverbeterlijk en zal steeds opnieuw – weder, weder – het verzoenende bloed nodig hebben. Dat doorgaande proces vertaalt zich in de prachtige vorm: het heeft geen einde, je kunt het gedicht blijven lezen.

Ontmoeting

In taal van onze tijd schreef Jaap Zijlstra zijn gedicht 'Opstanding'. Het telt twee strofen; de eerste gaat over Christus' lijden en dood, de tweede over de ontmoeting met de levende Heere. Maria is de persoon die 'hem zag doodgaan'. Ze hoorde Zijn laatste woorden, die uiteindelijk toch niet de laatste bleken.

Opstanding

*Gemarteld is hij en bespogen,
ik zag hem doodgaan voor mijn ogen,
wij dachten hem voorbij en weggelegd,
zijn zeven woorden aan het kruis gezegd
zijn laatste woorden en de smart
om zijn versterven sneed ons door het hart.*

*En nu, mijn God, mag ik mijn ogen
in deze dodentuin stilaan geloven,
Jezus, hij heeft zijn doodkleed afgelegd,
hij heeft luidop mijn naam gezegd,
wie blies mijn afgestorven Heer de adem in
als Adam ooit, ons aller oerbegin?
Hier gaat mijn smart en twijfel aan ten onder,
Rabboeni, zeg ik, en aanbid het wonder.*

Zijlstra speelt met de taal. Waar we de uitdrukking kennen 'je ogen niet kunnen geloven' als we iets buitengewoons zien gebeuren, schrijft hij dat Maria haar ogen stilaan mag geloven. De verwondering klinkt erin door. Waar wij zingen 'Hij heeft zijn leven afgelegd' laat de dichter Jezus Zijn doodskleed afleggen. Waar iemand ten onder gaat, is er geen hoop meer, maar als smart en twijfel ten onder gaan, wordt de hoop geboren. Waar Adam de dood verdiende, verdient de tweede Adam het leven.

Ruwe woorden

Zijlstra gebruikt gewone woorden, die soms wat ruw overkomen. Toch is dit niet oneerbiedig, veel meer onderstrepen ze het ruwe en rauwe van de dood die diep verdriet teweegbrengt. De woorden 'wij dachten hem voorbij' roepen een onleefbare werkelijkheid op: een bestaan zonder Hem, zonder hoop, zonder verwachting.

In onze dagen met zoveel leed, schreeuwend onrecht, oorlogen met ontelbare slachtoffers, zou je de hoop verliezen. Aleksey Navalny riep in 2021

op het paasfeest: 'Hoera, Christus is opgestaan.' In deplorabele omstandigheden putte hij er kracht uit om te strijden voor waarheid en gerechtigheid. Met de omstandigheden heeft deze hoop weinig te maken. Huub Oosterhuis zong:

*En wie het wordt gegeven, bespeurt Hem overal
in woorden allerwegen, in mensen zonder tal.*

Een mij onbekend gebleven dichter noteerde eens de mooie woorden:

*overal tekens van leven
overal woorden van hoop
o God overal
de glans van uw gelaat.*

Zulke tekens van leven kunnen zich voor een christen op allerlei manieren manifesteren:

*de eerste zwaluwen
verheugen mij het meest*

*met hun V van victorie
vliegen zij vast vooruit:*

*predikers van het paasfeest
de Ene maakt het zomer*

In dit ongepubliceerde gedicht van F. Hoek is Pasen het feest van de hoop: het wordt zomer. Dat beeld sprak in de zestiende eeuw de lutherse dichter Johann Walter aan, toen hij schreef: *Herzlich tut mich erfreuen / die liebe Sommerzeit* (Liedboek 2013, 747).

*Eens komt de grote zomer
waarin zich 't hart verblijdt.
God zal op aarde komen
met groene eeuwigheid. (...)*

*Ook ons zal God verlossen
uit alle pijn en nood,
van 't woeden van de boze,
van 't vrezen voor de dood,
van aarzelen en klagen,
verdriet en bitterheid,
van alles wat wij dragen,
van 't lijden aan de tijd.*

*Dan zien wij met verblijden
Hem die ons hart beled,
de Heer die door zijn lijden
de hemel opendeed.*

De deur naar de grote zomer gaat open door Zijn lijden.

Wat ik U zeggen moet? U bent het, die mij zingen doet. ■

Jan Luyken

Dr. J. de Jong-Slagman
is docent en onderzoeker aan Driestar hogeschool in Gouda.

Het is hemelse regie dat Pilatus net voor de grote sabbat Jezus ter dood veroordeelt

Lammeren voor het Pascha

Op de voorbereidingsdag van het Pascha stond Jezus voor Pilatus. Die vond geen schuld in Hem, maar veroordeelde Hem toch tot de dood. Het is heel opmerkelijk dat dit op dat moment plaatsvond, aan het begin van de vrijdagmiddag, vóór de grote sabbat van het Pascha aanbrak.

Tekst: dr. Yme Horjus

Het kon niet uitblijven! De haat tegen de Heere Jezus was zo groot dat Zijn leven gevaar liep. Het net sloot zich steeds meer om Hem heen en de Joodse leiders wachtten enkel op het goede moment om Zich van hun gehate tegenstander te ontdoen. Alles zetten zij in werking om een eind aan Zijn leven te maken. Op de voorbereidingsdag van het Pascha veroordeelde Pilatus Hem tot de dood. Het volk wilde dat, opgehitst door de geestelijke leiders.

Om ongeveer twaalf uur

Je kunt dit een toevallige samenloop van omstandigheden noemen, maar dat is het niet. Dat de ter dood veroordeling van de Heere Jezus 's middags om ongeveer twaalf uur door Pilatus wordt uitgesproken, is van een bijzondere betekenis. Op dat moment zijn in alle Joodse huizen de werkzaamheden om schoon schip te maken in volle gang. Alle sporen en restanten van het oude zuurdeeg zijn ze aan het verwijderen. Huizen worden met bezemen gekeerd. Zo zijn immers de instructies die al eeuwen golden voor de viering van het Pascha (Ex.12).

In Johannes 19 lezen we dat men in de tempel ook druk doende is om voorbereidingen te treffen voor het slachten van het offerlam. Dat lam was ruim van te voren uitgekozen en apart gezet en vóór in de middag wordt dat geslacht. Dat herinnert aan de uittocht uit Egypte, waarmee Israëls bevrijding uit het 'diensthuis' van de slavernij werd ingeleid. Het bloed van het lam werd gestreken aan de deurposten van de huizen. Als de doodsengel als oordeel van de tiende plaag door Egypte ging en hij zag het bloed in het land Gosen, dan ging hij het huis voorbij. Het bloed van het lam vrijwaarde de Israëlieten

van de dood. Ook de Israëlieten ondergingen hetzelfde lot als de Egyptenaren, als ze geen bescherming zouden zoeken achter het bloed van het lam.

Goddelijke timing

In het begin van het Evangelie van Johannes was het Johannes de Doper die de Heere Jezus had aangegeven als 'het Lam van God, Dat de zonde van de wereld wegneemt' (Joh.1:29). En nu is dat moment gekomen dat Hij als het Lam van God geslacht zal worden. Pilatus staat met zijn rug tegen de muur en slaat als rechter een modderfiguur, maar hij kan niets anders dan het volk zijn zin geven. 'Kruisig Hem!', roepen zij.

Als een bijzonder teken van goddelijke leiding en als bewijs dat bij God niets bij toeval gebeurt, vindt dát plaats wat Johannes de Doper heeft geprofeteerd: 'Zie, het Lam van God!' En nog vóór het aanbreken van de sabbat bij zonsondergang is het een feit, een heilsfeit. De Zoon van God heeft geleden en is gestorven voor de zonde van de wereld. Wát een hemelse regie, wát een goddelijke timing.

Kerstnacht

Lammetjes worden in Israël zo rond het begin van de maand Nisan geboren, dat is maart/april. De kudde kan dan niet zo snel vooruit en de herders blijven 's nachts bij hun schapen op het veld. Als je dit weet, dan gaat je een licht op. Dan gaat er iets bij je dagen rond de gebeurtenissen in de kerstnacht. We lezen in Lukas 2 dat de herders 's nachts de wacht hielden bij hun kudde in het veld. Daar hebben wij vaak wat romantische voorstellingen bij. Wij zien ze dan zitten rond een vuur, ze vertellen elkaar verhalen en delen hun verwachtingen over de komst van de Messias. In een aantal kerstliederen zingen wij over een 'winternacht' met sneeuw en ijs. We maken ons daar een eigen voorstelling van: de herders warmden zich bij het vuur in de vrieskou van de nacht. Dat is allemaal fantasie.

Die 'winternacht' is niet meteorologisch bedoeld, maar theologisch. Dat kinderlied 'Midden in de winternacht' zit er helemaal naast. 'Winternacht' slaat in die liederen toch echt op de vrieskou en winter vanwege de zonde. Daarvoor zou de Messias immers moeten komen. De zonde was het grote onoverkomelijke probleem! Het is ook door de engel Gabriël gezegd tegen Jozef, de aanstaande man van Maria. Haar zoon zou Jezus moeten heten, want 'Hij zal Zijn volk redden van hun zonden.'

En het was de voorbereiding van het Pascha, ongeveer het zesde uur; en Pilatus zei tegen de Joden: Zie, uw Koning!

Johannes 19:14

Op het moment dat Pilatus zijn vonnis velt, wordt in de tempel het paaslam geslacht. De Heere Jezus slaat dan de weg in naar Golgotha om daar als het Lam van God Zijn leven te geven.

Offerliturgie

Uit de lammeren van de maand Nisan werd het lam gekozen dat aan alle kenmerken voldeed om lam te zijn dat gekwalificeerd was voor het Pascha. Dat was in het jaar van de geboorte van de Heere Jezus het geval, het gebeurde ook in het jaar dat de geestelijke elite van Israël het erop toelagde om Hem om te brengen. Het profetische woord van Johannes de Doper had Hem al aangewezen: 'Zie het Lam van God, Dat de zonde der wereld wegneemt.'

Pilatus was slechts een pion op het schaakbord, die uit puur eigenbelang meeding in de wens van het gepeupel. Ook de woorden van de profeet Jesaja gingen in vervulling, toen hij sprak over 'een schaap dat stom is voor zijn scheerders' en dat 'als een lam ter slachting wordt geleid' (Jes.53:7).

De rillingen lopen je over de rug als je beseft dat op het moment dat Pilatus zijn veroordeling uitspreekt en zijn vonnis velt, het paaslam in de tempel wordt geslacht en dat de Heere Jezus de weg inslaat naar de kruisheuvel Golgotha om daar als het Lam van God Zijn leven te geven voor de nood en schuld van de wereld.

In het Nieuwe Testament keert de uitdrukking Lam van God vele malen terug. 'Want ons paaslam is geslacht: Christus.' (1 Kor.5:7) en: 'U bent gekocht met het kostbare bloed van Christus, als van een onberispelijk en vlekkeloos lam.' (1 Petr.1:19) Ook in de Openbaring aan Johannes: 'En ik zag een Lam, staande als geslacht.' (Openb.5:6) Overal die offer-

liturgie, overal dat Iemand Zich opoffert voor de zonde van de wereld: *Jesjoeah*, de Zoon van God.

Meegeteld

In de Joodse traditie kent men de term 'meegetelden'. We lezen dat in de Misjna, traktaat *Pesachim*. Daar staat vermeld dat het paaslam werd geslacht en zijn bloed werd gesprengd voor met name genoemde mensen. Volgens de woorden van dat traktaat moet men vooraf weten en zéppen voor wie, voor welk gezelschap het lam zou worden geslacht. Je moest tot de 'meegetelden' behoren om deel te kunnen nemen aan het Paschamaal.

Bij de nieuwtestamentische viering van Goede Vrijdag en Pasen is het ook van belang 'meegeteld' te kunnen worden. Je moet bij Hem behoren en deel hebben aan wat Hij tot stand heeft gebracht. Elk mens moet zover komen dat hij belijdt deel te hebben aan het Lam, Dat voor zijn zonde is geslacht. Dat is het geheim van het geloof. Het gaat niet buiten het geloof om. In de meest bekende tekst van het Nieuwe Testament wordt immers ook gesproken over 'ieder die gelooft'. (Joh.3:16) Dat staat tegenover het dreigende 'van het verloren kunnen gaan'.

Deelhebben aan het Lam is horen bij de 'meegetelden'. Laat het voor ons duidelijk zijn dat er iets heel feestelijks doorklinkt in Paulus' woorden: 'Want ons Paaslam is geslacht.' Dat feestelijke wordt ook nog genoemd, want de tekst (1 Kor.5:8) gaat verder: 'Laten wij dus feestvieren...' ■

Dr. Yme Horjus
is emeritus predikant
van de Unie van
Baptistengemeenten
(tegenwoordig Unie-
ABC-gemeenten).

Kerk kan de verrassing van de opstanding nauwelijks aan

Een uitzinnige hoop

Na twintig eeuwen zou je denken dat het voor een christen niet gemakkelijk is om de verrassing van Pasen te ervaren. Toch blijft – wonderlijk genoeg – het paasfeest altijd weer verrassen. Net zoals de krokussen en narcissen je kunnen verrassen als je die na de winter voor het eerst weer ziet.

Tekst: ds. J.H. Visser

Pasen begint met verbijstering en verwarring. Alle vier de evangeliën vertellen over de verwarring, de vrees en het ongeloof van de vrouwen en mannen die als eerste werden verrast door het lege graf en de verschijning van de Opgestane. De verhalen over de eerste getuigen van Pasen wijzen op een onverwachtse inbreuk van God, een overrompelend gebeuren dat ‘in geen mensenhart is opgekomen’.

Als de eerste gelovigen dan wat van de schrik en de verbijstering zijn bekomen, blijkt de opstanding een nog veel grotere en verder reikende verrassing dan dat de dode Jezus ‘slechts’ weer tot leven is gekomen.

Arrogant figuur

De opstanding is in de eerste plaats het krachtige bewijs dat Jezus Gods Messias en Zoon is. En dat is een verrassing, want Zijn levenseinde wees op het tegendeel. Hij was een door het sanhedrin veroordeelde godslasteraar en een door het Romeinse

gezag terechtgestelde opstandeling. Aan het kruis zagen we een mislukte Messias en door God verlaten mens hangen.

Maar op de paasmorgen is het God Zelf Die Jezus in eer herstelt en Hem aanwijst als Zijn Zoon en Messias. Zo begint Paulus in de brief aan de Romeinen zijn omschrijving van het Evangelie van Jezus, Die naar het vlees geboren is uit het geslacht van David en door Zijn opstanding uit de doden, wat de Geest betreft, bewezen is als de Zoon van God (Rom. 1:1-4). De opstanding laat ondubbelzinnig zien dat deze Gekruisigde en ogenschijnlijk mislukte Jezus de Zoon van God is, door Wie Gods langverwachte verlossing is gekomen.

Zonder dit teken blijft Jezus een mens. Nog niet zo lang geleden lazen we met een groepje mensen Jezus’ uitspraak dat Hij ‘de Weg, de Waarheid en het Leven’ is (Joh. 14:6). Iemand reageerde met de opmerking dat hij Jezus maar een arrogant figuur vond. Immers, wie zegt nu van zichzelf dat hij de waarheid is? Na Pasen kunnen we zeggen dat God het ook heeft gezegd, door Jezus op te wekken en zo te laten zien dat in Jezus God Zelf onder ons was – vol van genade, waarheid en kracht.

Vermoeiend rondje

In de tweede plaats is de opstanding van Jezus Gods ‘Ja!’, als verrassend en genadig antwoord op het menselijke ‘Nee!’, dat luid en duidelijk tegen Jezus is uitgesproken. Jood en heiden, vijand en discipel: uitein-

*Het paasfeest mag ons elk jaar weer verrassen,
net zoals krokussen dat kunnen doen na de winter.*

delijk zei iedereen nee tegen Hem. Maar God heeft dat niet geaccepteerd. Hij heeft dat menselijke 'Nee!' aan het kruis in Zichzelf opgenomen en gedragen en zo de wereld met Zichzelf verzoend.

Daarom zegt God op Pasen hartgrondig ja tegen Jezus, maar ook tegen Zijn schepping en ons mensen – je moet er de preek van Petrus op de eerste pinksterdag (Hand.2:14-40) maar eens op nalezen. De opstanding is het teken dat God het menselijke nee niet heeft aanvaard, maar er in Zijn goddelijke liefde een laatste ja tegenover heeft gezet. De opstanding zegt dat het Hem echt menens is om Zijn schepping te verlossen en ons te laten delen in het eeuwige leven. In dat ja van God breekt uit de dood het leven door. Jezus is niet dood meer, maar Hij leeft en wie in Hem gelooft, is niet alleen met Hem gestorven aan de zonde, maar ook opgewekt in een nieuw leven door de Geest (Rom.6:4-6; 8:11). Als Christus is opgewekt, zijn we niet meer in onze zonden (1 Kor. 15:17), want er is een goddelijke, levenwekkende kracht doorgebroken.

In het krachtenspel van dood en leven en van vlees en Geest speelt ons leven zich af. De opstanding is Gods bevestiging en bemoediging dat de Geest sterker is dan de dood en de zonde. Soms voelt ons leven als een eeuwige cirkelgang van zonde en genade, van vallen en weer opstaan (een soort christelijke yin en yang), maar Pasen doorbreekt dat vermoeiende rondje om het oude (en ook het vrome of kerkelijke) zelf met een klarenstoot van leven: 'Christus is

opgestaan! Dus jij kan en moet ook opstaan. Je bent niet meer in je zonde; leef in de kracht van de Geest; sta in de vrijheid; bekleed je met Christus en verblijd je in de Heere!'

Sluiproute

Ten derde wil ik wijzen op de verrassing van de lichamelijke opstanding van Jezus op aarde. Hij is de Eerste van alle doden die zullen opstaan aan het einde van de geschiedenis. Daarmee is Zijn opstanding een verrassend teken van hoop voor de hele schepping: God blijft trouw aan het werk van Zijn handen en zal de hele schepping, die nu nog zucht en lijdt, verlossen van de machten van de dood en de zinloosheid (Rom.8:19-22). De harde, aardse tekenen voor die geweldige, maar ook uitzinnige hoop, zijn het lege graf en het verheerlijkte lichamelijke bestaan waarin Jezus na Pasen verschijnt.

God heeft menselijk nee niet aanvaard

In een wereld waarin de dood zo sterk en zwaar is en waarin gelovigen altijd weer worden verleid om de verlossing te vergeestelijken en de sluiproute te nemen van de ziel die naar de hemel gaat, hebben we deze hoop zo nodig voor ons dagelijks leven. Om met onze lichamen, in het gewone aardse bestaan God te dienen en te verheerlijken en ons hoopvol in te zetten voor wat waardevol, goed en mooi is. Het is niet voor niets dat het grote hoofdstuk over de opstanding van de doden (1 Kor.15) eindigt met de aansporing om standvastig en altijd overvloedig te zijn 'in het werk van de Heere, in de wetenschap dat uw inspanning niet tevergeefs is in de Heere' (vs.58). Er is veel hopeloosheid en onverschilligheid – ook onder gelovigen. Als je het lijden van de schepping en de macht van het kwaad en de dood in het klein en in het groot tot je door laat dringen, kan een verlamdend gevoel je om het hart slaan. Maar de opstanding van Jezus doorbreekt die verlamming met een reële en vreugdevolle hoop: Christus is opgestaan. De dood is opengedoken en de monsterlijke machten zijn door God in hun hemd gezet.

Overrompeld

Soms denk ik dat we in de kerk de verrassing en de hoop van Pasen nauwelijks aankunnen of aandurven. We maken een terugtrekkende beweging naar Golgotha; alsof Jezus niet is opgestaan, blijven we bij het kruis en de dood hangen. We wisselen – met een vroom gezicht meestal – Gods 'Ja!' in voor 'ja, maar' of 'ja, mits'. We leven zonder hoop, op onze eigen kracht en zogenaamd in controle; of vermoeid en verlamd door onze onmacht. Laten we daarom met alles wat in ons is, verlangen dat we dit jaar worden verrast en overrompeld door het wonder van Pasen. ■

Ds. J.H. Visser
is predikant van de
protestantse Noor-
derkerkgemeente
te Amsterdam.

GODS WOORD IN 3D

HARTELIJK WELKOM!
Ondernemersavonden
Wycliffe Bijbelvertalers

Hardinxveld-Giessendam,
Goes en Veenendaal

Meld u vandaag nog aan via
wycliffe.nl/ondernemersavond

HULP NA EEN ongeval?

Bent u slachtoffer van een ongeval? Heeft u hierdoor schade? DB Letselschade kan u geheel kosteloos begeleiden bij het verhalen van uw schade.

db-letselschade.nl
0252-701108

VAN STAVEREN
Begrafenisverzorging

0172 23 33 38

Dag en nacht bereikbaar

Vraag het boekje 'Mijn laatste wens'
info@vanstaverenbegrafenisverzorging.nl

Met uitvaartcentrum Waddinxveen
en familiekamer

Stolk Orgels

- huiskamerorgels
- kerk- en zaalorgels
- maatwerk
- verhuur
- reparatie
- onderhoud

NIEUWERKERK A/D IJSSEL • Vrijheidslaan 55 • 0180 31 56 52
KRABBENDIJK • Oostpolderweg 1s • 0113 50 35 23

www.stolkorgels.nl

Vakantiewerk
en/of bijbaan

Werken waar
liefde woont

Wil jij een vakantiebaan waarin je verschil kunt maken voor de ander? Kom dan werken bij één van de locaties van Cedrah! Wij maken het verschil door een thuis te bieden voor ouderen, vanuit de Bijbelse opdracht om naar elkaar om te zien.

Ontdek hoe jouw
vakantie er uit
kan zien!

All-inclusive deal
Locatie Eben-Haëzer in
Middelburg biedt GRATIS
verblijf aan vakantiekrachten
zorg die ver weg wonen!

cedrah.nl/vakantiewerk

Al vanaf
€ 49,-

**Uw vakantiepark, camping,
vakantiewoning, B&B of caravan
in De Waarheidsvriend!**

Bereik ongeveer 13.500 lezers
in de christelijke doelgroep.
Met tekst en met of zonder
foto, wekelijks plaatsing op
donderdag mogelijk!

LET OP!!

De advertentie compleet
opgemaakt als PDF in het
juiste formaat mailen naar:
gertverweij3@gmail.com
t.a.v. Gert Verweij.
Uw advertentie wordt dan in
een van de komende uitgaven
geplaatst.

Opties formaten

Optie 1: 1/16 pagina
43,75 mm br. x 66 mm hg.
voor € 49,- in kleur
(excl. BTW)

Optie 2: 1/8 pagina
92,5 mm br. x 66 mm hg.
voor € 94,- in kleur
(excl. BTW)

Optie 3: 1/4 pagina
92,5 mm br. x 136 mm hg.
voor € 180,- in kleur
(excl. BTW)

Ingezonden

Extra kosten?

Reageren op alles wat in de pers over universiteiten wordt gedebiteerd, is ondoenlijk, maar als verkeerde beelden via de rubriek Uit de pers van *De Waarheidsvriend* verder dreigen te worden verspreid, klim ik toch maar in de pen.

In *De Waarheidsvriend* van 14 maart worden uitlatingen van Fred van Lieburg in het *ND* aangehaald, waarin hij de suggestie wekt dat universiteiten grof geld verdienen aan academische promoties en dat kwaliteitsbewaking van proefschriften te wensen over laat. Laat ik beide aspecten wat mogen nuanceren. Voor de verdeling van de middelen die de overheid aan universiteiten toewijst, worden kengetallen gebruikt, zoals het aantal ingeschreven studenten en het aantal verleende bachelor-, master- en doctorsgraden. Aan elk van deze kengetallen wordt een standaardbedrag verbonden, gerelateerd aan een inschatting van de door de universiteit te leveren inspanning. Hiervan moeten ook de 'indirecte kosten' worden betaald, zoals (het onderhoud van) gebouwen, bibliotheken, beveiliging, IT-infrastructuur, ondersteunend personeel en bestuurlijke overhead. Dat slokt al snel 30 procent van het budget op.

Wat betreft de 'directe' kosten heeft iedere promovendus per jaar recht op 100 uur persoonlijke begeleiding van een hoogleeraar of UHD. Een promotietraject duurt ten minste vier jaar, maar voor promovendi die niet fulltime aan hun promotie werken loopt dit vaak uit tot zes à acht jaar. Begeleiding van een promovendus vergt daarom al snel € 30.000 tot € 50.000 aan personeelscapaciteit. Daarnaast krijgen sommige promovendi een vierjarig dienstverband met een jaarsalaris van circa € 50.000. Voeg daarbij dat promovendi ook nog onderwijs volgen en dat helaas niet ieder gestart promotieproject tot een succesvolle afronding leidt, dan moge duidelijk zijn dat van de circa € 77.000

overheidsbesteding voor een geslaagde promotie weinig 'aan de strijkstok blijft hangen'.

Tegen de afronding van een promotieonderzoek wordt een commissie van vijf (inter)nationale experts op het betreffende vakgebied geformeerd (de beoogde promotor maakt daarvan geen deel uit), die moet beoordelen of het proefschrift verdedigbaar is. Pas na het groene licht van deze vijfkoppige commissie wordt de promovendus tot de verdediging toegelaten. Natuurlijk blijft op ieder succesvol verdedigd proefschrift achteraf kritiek mogelijk. Slechts vijf procent krijgt een cum laude. De andere 95 procent slaagt ook, want ook in het promotietraject is een zes voldoende.

Frank van der Duijn Schouten,
decaan faculteit Religie en Theologie van de Vrije Universiteit

Reactie

Ik wil prof. Van der Duijn Schouten bedanken voor zijn toelichting. Hoewel zijn reactie niet allereerst aan mij gericht was, wil ik er wel op reageren. Ondanks de verheldering op bepaalde punten, blijf ik mijn vragen houden. Wat Van der Duijn Schouten schrijft over indirecte kosten, is duidelijk; wat hij schrijft over de directe kosten, begrijp ik niet. Het begeleiden van een promovendus kost al gauw 30.000 à 40.000 euro per jaar, lees ik. Ik ben echter zo naïef om te denken dat deze begeleiding een van de kerntaken van een hoogleeraar of UHD is. Daarvoor is die persoon aangesteld. Het is gewoon zijn werk en daarvoor wordt hij betaald. Wat kunnen dan de extra kosten zijn? Als buitenpromovendus zou ik de universiteit 77.000 euro hebben gekost? Ik kan dat moeilijk geloven. Bovendien: een proefschrift levert een bijdrage aan de wetenschap. Dat zou juist beloofd moeten worden. Voor mij is het helder dat hier van een verdienmodel sprake is. Het *Erasmus Magazine* spreekt van een perverse prikkel (www.erasmusmagazine.nl/2019/05/10/).

Dr. A.A.A. Prosman, Amersfoort

Muziek

Ons land kent een aantal organisten/klavecijnisten die zich gespecialiseerd hebben in zogenaamde 'oude muziek'. Daarmee bedoelen we bijvoorbeeld muziek van componisten uit de zestiende en zeventiende eeuw. In het verleden was dat Gustav Leonhardt, vandaag de dag mogen we Johan Brouwer (Groningen) zeker in

het rijtje scharen van gespecialiseerde musici. Brouwer heeft overigens nog bij Leonhardt gestudeerd.

Johan Brouwer, die onlangs zijn tachtigste verjaardag vierde, is nog steeds een actieve musicus. Ter gelegenheid van zijn kroonjaar verscheen een dubbel-cd met diverse opnamen die in het verleden werden gemaakt.

Voor deze dubbel-cd heeft Brouwer een keuze gemaakt uit de vele opnamen en live-registraties van de afgelopen vijftig jaar. Zijn loopbaan begon in het begin van de jaren zeventig en zijn eerste solo-opname dateert uit die tijd. Het is een opname op het orgel van de hervormde dorpskerk van Midwolda, waar destijds het Preludium b-moll (BWV 544) van Joh. Seb. Bach werd opgenomen, waarmee cd 1 dan ook begint. Hij was onder meer diri-

gent van het Winschoter Kamerkoor, waarmee veel opnamen werden gemaakt en waarvan enkele ook op deze laatste verscheenen, zeer gevarieerde uitgave, zijn te beluisteren.

Zoals gezegd, is deze dubbel-cd zeer afwisselend en boeiend van samenstelling: koorwerken worden afgewisseld met orgel en klavecimbelwerken van onder meer Jean Gilles, Dietrich Buxtehude, Franz Tunder, William Byrd, Johann Jakob Froberger, François Couperin en heel veel Bachwerken. In totaal bevat deze uitgave 27 composities, die we niet allemaal in extenso kunnen vermelden. Het muzikale, gedreven en uiterst verzorgde spel van Johan Brouwer laat een musicus horen die met grote inzet en affiniteit in de loop der jaren een warm pleitbezorger is geweest (en nog is) van de werken van componisten uit de Renaissance en de Barok. Ik heb deze twee cd's met grote interesse beluisterd en zal in de toekomst zeker vaker mijn oren te luisteren leggen bij de vele afwisselende composities die onze grootmeesters ons hebben nagelaten en door een getalenteerde musicus als Johan Brouwer worden uitgevoerd.

Een verzorgde en aanbevelenswaardige dubbel-cd met een informatief tekstboekje heb ik deze week met veel plezier onder uw aandacht gebracht. Het is een Aliud-uitgave met als bestelnummer ACD 140-2.

M. Seijbel, Elburg

Gelijkheid ↔ vrijheid

Tekst: dr. A.A.A. Prosman

W ie het nieuws volgt, opiniestukken leest, naar debatten luistert, moet wel tot de conclusie komen dat bijna iedereen onderdrukt wordt. Wie als maatstaf hanteert dat mensen precies aan elkaar gelijk moeten zijn, ziet inderdaad veel ongelijkheid en onderdrukking. Gelijkheid is een ideaal dat nooit bereikt zal worden, want mensen zullen nooit aan elkaar gelijk worden.

Het vreemde is dat predikers van gelijkheid ook opkomen voor absolute rechten van het individu. Dit botst. Want gelijkheid veronderstelt dwang, terwijl het individu vrijheid wil. Dat is het recept voor een samenleving vol conflicten. Vandaar dat er een grimmig politiek klimaat ontstaat.

Reformatorisch Dagblad (1)

Een van de vele conflicten is die rond de conversietherapie. In het *Reformatorisch Dagblad* (18 maart) schrijft Tineke van der Waal daarover.

Wat is conversietherapie?

Het gaat hier over pogingen om iemands seksuele geaardheid en genderidentiteit te veranderen of te onderdrukken, iets wat vooral onder sociale of religieuze druk zou plaatsvinden. Het kan gaan om praattherapieën en gebed; elektroshocks zijn een extremere vorm. (...)

Wat wil het wetsvoorstel?

Het wetsvoorstel wil twee vormen van conversiepraktijken strafbaar maken. Dit betreft conversiepraktijken bij minderjarigen 'die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf of in verband van een organisatie zijn verricht'. Daarnaast gaat het om praktijken bij kwetsbare meerderjarigen die in een zogenoemde functionele afhankelijkheidsrelatie verkeren, waarbij de verdachte zijn machtspositie misbruikt. Verdachten riskeren volgens het voorstel maximaal een jaar cel of een boete tot 22.500 euro.

Kennen andere landen ook zo'n verbod?

België, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Spanje, Portugal, IJsland en Noorwegen hebben inmiddels zo'n verbod. In andere Europese landen loopt het politieke proces nog, zoals Groot-Brittannië, Ierland, Finland, Zwitserland en Polen.

Spreken landen dit met elkaar af?

Dit soort wetgeving is onderdeel van doelen van de EU en de VN, om elke barrière voor het beleven van de persoonlijke identiteit uit de weg te ruimen. Een Transgenderwet, een verbod op conversietherapie en

een verbod op haatzaaien zijn drie vormen om aan deze lhbtï-doelen gestalte te geven. De meeste westerse landen zijn hiermee de afgelopen jaren aan de slag gegaan.

In Nederland zal het proces van de Transgenderwet worden afgerond als er een nieuw kabinet is. Deze wet wil biologisch geslacht (juridisch) vervangen door gender. Iemand is dan voor de wet wat hij zich voelt.

Reformatorisch Dagblad (2)

In Schotland tikkert de Schotse Nationale Partij (SNP), de grootste partij van het land, aan de weg. Deze partij wil wetgeving met betrekking tot geslachtsverandering van kinderen. Als deze wetgeving er zou komen, wat niet ondenkbaar is, dan lopen ouders die geslachtsverandering van hun kind willen verhinderen, het risico tot zeven (!) jaar gevangenisstraf te worden veroordeeld of tot een ongelimiteerde boete of tot beide. Het *RD* van 11 januari bericht daarover.

Volgens kritische stemmen in Schotland zouden de voorstellen een verwoestende invloed op de vrijheid van meningsuiting, privacy en het gezinsleven hebben. Binnen enkele minuten na de lancering van de plannen liet een woordvoerder van de Rooms-Katholieke Kerk in Schotland weten dat het 'zorgwekkende gebrek aan duidelijkheid' in de voorstellen een 'huiueringwekkend effect' zou kunnen creëren. (...)

Directeur Marion Calder van de campagnegroep For Women Scotland maakt zich 'grote zorgen dat de plannen liefhebbende ouders zullen criminaliseren. Zij kunnen jaren gevangenisstraf krijgen alleen maar omdat ze weigeren mee te doen aan de sekte van de genderideologie', aldus Calder tegen The Telegraph. Ze vreest een 'afschrikwekkend effect' op het werk van therapeuten en coaches. Ook zou het wetsvoorstel aan activisten en maatschappelijk werkers 'ongekende bevoegdheden geven om zich met het gezinsleven te bemoeien.'

Trouw

In verband met het bovenstaande werpt het proefschrift van politiek filosoof Lars Nickolson licht op de huidige ontwikkelingen. Hij promoveerde 8 maart op het onderwerp *From Liberty to Equality* (Van vrijheid naar gelijkheid). *Trouw* (15 maart) had een gesprek met hem.

Waar de uitbreiding van vrijheid en die van gelijkheid eerst hand in hand gingen, verschoof het zwaartepunt naar gelijkheid. Nederland werd in de tweede helft van

de 20ste eeuw namelijk progressiever en individualistischer. 'De nadruk kwam te liggen op de gelijke behandeling van personen. Van mannen en vrouwen, van hetero's en homo's. De nagejaagde individuele gelijkheid kwam steeds meer in botsing met de vrijheid van groepen om het leven naar eigen inzicht in te vullen.' De spanningen liepen hoog op. Kwam vrouwen wel passief kiesrecht toe? 'De orthodoxe protestanten van de SGP vonden van niet, en zelfs de christendemocraten hadden ooit hun aarzelingen. Het waren fricties, veroorzaakt door de golf van emancipatie. In 2010 oordeelde de Hoge Raad dat vrouwendiscriminatie verboden was en dat de Nederlandse staat de statuten van de SGP op dat punt niet meer mocht tolereren.'

Een ander heet hangijzer was homoseksualiteit. Nickolson onderzoekt de aanvaringen daarover aan de hand van debatten in de Tweede Kamer, vanaf de jaren tachtig. 'Wat er op het spel stond was de vrijheid van religieuze organisaties zoals scholen, om een selectief personeelsbeleid te voeren. Zij mochten homoseksuelen voor de klas weren. Dat stond op gespannen voet met het recht op gelijke behandeling.' Nickolson beschrijft hoe de sfeer rond de debatten veranderde. 'In 1985 hoorde je uit orthodox christelijke hoek dat we een totalitaire staat kregen, waarin religieuze gemeenschappen desnoods met fysiek geweld zouden worden onderdrukt en het geloof niet meer mocht worden beleden. Het schrikbeeld was dat we een soort Sovjet-Unie werden. In 1993 was de toon veranderd. Orthodoxen zeiden dat ze in gewetensnood kwamen als ze geen homoseksuele leraren mochten weigeren. Dat klonk al minder dramatisch. Ook protesteerden ze niet alleen tegen de inperking van hun vrijheid – de SGP, GPV en RPF bleven waarschuwen voor 'gelijkheidsidealisme' en staatsdwang – maar klaagden ze daarnaast dat

ze werden gediscrimineerd ten opzichte van de rest van de bevolking. Ook zij begonnen dus steeds meer in termen van gelijkheid te denken en debatteren. In 2014, toen het weigeren van homo's en lesbiennes (via de 'enkele feit-constructie') onmogelijk was geworden was de vrees dat de eigen, collectieve identiteit in het gedrang kwam. De taal was minder godsdienstig en beladen, eerder algemeen van aard. Het gelijkheidsframe was dominant geworden, de orthodox-protestantse ChristenUnie en SGP formuleerden bezwaren in taal die ontleend was aan het gelijkheidsdenken (accentuering van mij, AP): ze hadden de witte vlag gehesen. Op het bijzondere karakter van religieuze vrijheidsrechten wezen ze niet meer. De orthodoxe oppositie was de progressieve meerderheid van de Nederlandse samenleving dicht genaderd.' Dat had verstrekkende gevolgen, aldus Nickolson. 'Hoe meer de orthodoxe partijen zich bedienden van het ooit door hen verfoeide gelijkheidsdenken, hoe meer ze tragisch genoeg legitimatie verleenden aan de inperkingen van vrijheden die zij zelf eerder nog met hand en tand hadden verdedigd.' Bij die Kamerdebatten draaide het vaak om 'proportionaliteit'. 'Staat het belang van godsdienstvrijheid wel in verhouding tot de schade die het anderen kan berokkenen? Proportionaliteit is de maatstaf – en een variant van het gelijkheidsprincipe.' (...) Vrijheid en gelijkheid kunnen conflicterende principes zijn, zegt Nickolson, 'en dan is het onvermijdelijk dat één van beide het onderspit delft.'

Ooit betekende gelijkheid vrijheid voor onderdrukten, nu is gelijkheid het instrument om vrijheid te ontnemen. Het kan raar gaan. ■

Dr. Lars Nickolson

Dr. A.A.A. Prosman uit Amersfoort is emeritus predikant.

Boekaankondigingen

Nikolaas Sintobin
Bidden met de Bijbel.

In de leer bij Ignatius van Loyola.
KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht;
240 blz.; € 29,99.

De auteur, Jezüiet en internetpastor, biedt vijftig tips om biddend met de Bijbel aan de slag te gaan, een gebedstraject met vijftig teksten om het bidden met de Bijbel te oefenen. Het is een aanpak die wereldwijd al vijf eeuwen toegepast wordt.

Anne Marije Baars
Wat als we gewoon zijn.

Over afhankelijk leven.
Uitg. Sestra, Leeuwarden; 118 blz.; € 17,99.

Na haar boeken over aanwezig leven en authentiek leven publiceert Baars nu over afhankelijk leven. Als moeder van drie kleintjes schrijft ze over hoe er schoonheid te vinden is in het routinematige en haast voorspelbare leven. 'Leven gaat om meer dan gelukkig zijn.'

John Owen
Een heilige dag van rust.
Uitg. de Banier, Apeldoorn;
120 blz.; € 19,95.

Voor de serie Puriteinse Klassieken vertaald de de hersteld hervormde theoloog dr. D. Baarsen deze uitgave van Owen uit 1671,

'een bijbelse visie op de dag des Heeren en de naleving daarvan'.

Thomas a Kempis
Levenslessen voor moderne devoten.
KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht;
95 blz.; € 13,99.

Jacques Koekoek, die eerder *De navolging van Christus* vertaalde, bewerkte nu de tekst die Thomas schreef voor nieuw ingetreden medebroeders in het klooster. Oefenen mochten deze zich onder andere in het bescheiden, eenvoudig, zwijgzaam, geduldig en dienstbaar zijn. Ook schreef hij een inleiding over het georganiseerde leven van de moderne devoten.

PJV

De Waarheidsvriend

Actie
4 maanden voor €10

Behoeftte aan toerusting en bezinning?

Neem een jaarabonnement voor slechts € 53 en ontvang De Waarheidsvriend twee maanden gratis. Of vraag een cadeaubon aan en schenk een jaarabonnement.

Ga naar www.dewaarheidsvriend.nl/word-abonnee of bel ons op 055-5766660.

Wij wensen u, mede namens de overige duizenden abonnees, veel leesgenoegen toe.

Israël Idoed Reizen

Israël Idoed gaat nog steeds op reis!

Ga met ons mee!

Kijk voor actuele vertrekkedata en prijzen op onze website.

www.israelidoedreizen.nl

Lees het Reformatorisch Dagblad

RD Zaterdag en de hele week digitaal toegang
4 weken voor 1,99

Nieuws en achtergronden in Bijbels perspectief

Scan mij

rd.nl/waarheidsvriend

rd
reformatisch
dagblad

In zicht

Tekst: redactie

‘Van stress naar rust’, dat is het thema van het recent verschenen *EH-magazine*, een uitgave van de Evangelische Hogeschool uit Amersfoort. Allereerst het slot van een artikel van directeur Anne van Olst over de toename van stress- en burn-outklachten.

Pleidooi voor verveling

De Vlaamse huisarts Desmet wees op het probleem van ver-veel-ing. Jongeren lijden aan ver-veel-ing. Er is zo veel dat hun aandacht vraagt. Ze raken overprikkeld. Tot rust komen is moeilijk geworden. Ik denk dat jongeren dringend weer meer verveling nodig hebben. Geen ver-veel-ing maar verveling!

Ds. Anne van Olst

Het is moeilijk om je met een scherm op zak te vervelen. Als je langer dan een paar seconden moet wachten, zit je op je telefoon. Dat is een probleem. We hebben verveling nodig, lege tijd, nutteloze tijd, tijd om gewoon eens om je heen te kijken, eigen gedachten te ontwikkelen. Verveling is ook belangrijk voor de creativiteit van kinderen en jongeren. Hoe vaak worden eigen creativiteit en fantasie gesmoord door scherm en socials? Om nog maar te zwijgen over de rust en stilte die zo belangrijk zijn voor gebed en het lezen van de Bijbel.

Wijnand Hak, student EH-Basisjaar, besloot tijdens de social media detox bij de EH de uitdaging aan te gaan om alle sociale media een week te laten liggen. ‘Ik beseft hoe veel tijd ik eigenlijk aan dit soort onzin besteedde. Later in de week werkte de hoeveelheid tijd die ik overhield uit in verveling. Toen begon ik ook te merken hoe verslavend social media eigenlijk is. Het was heel makkelijk om toch even YouTube te kijken. Wat ik er uiteindelijk van geleerd heb, is dat we echt heel veel leegte proberen te vullen met leegte. Maar toch lijkt het de makkelijkste en fijnste optie. Het trekt en we zijn ons er niet bewust van hoe verslavend het is omdat het zo algemeen geaccepteerd is.’

We krijgen in de opvoeding mee dat we goed voor onze hygiëne moeten zorgen. Maar het lijkt erop dat we onze mentale hygiëne vergeten. Ons brein heeft tijd nodig om prikkels te verwerken. We moeten weer meer waardering voor saaiheid krijgen. Een beetje saai is goed en nodig. Het is een goede zaak om je voor te nemen minder weg te vluchten voor lege momenten. Verdraag de verveling en waardeer de stilte.

...

Rachel Scholte, docent en studentenbegeleider op de EH, geeft tips om met stress- en burn-outklachten om te gaan. We nemen er twee over.

Activeer andere breindelen

In onze samenleving wordt een groot beroep gedaan op ons reflectieve brein (nadenk brein). Bij stress pakken we snel een momentje op de bank met een scherm. Dit lijkt rust te geven aan ons brein, maar dit is maar ten dele waar. De meeste prikkels vanaf het scherm activeren juist die delen in het brein die al overbelast zijn. We merken dan dat de stress zich wat gaat stapelen en er spanningsklachten ontstaan. Activiteiten die andere breindelen activeren, helpen om ons reflectieve brein tot rust te brengen. Je kunt daarbij denken aan muziek maken, de natuur in, puzzelen, lezen (niet te spannend), sporten en creatief bezig zijn. Dit helpt ook om goed voorbereid de nacht in te gaan, zodat je uitgerust wakker wordt.

Train jezelf in dankbaarheid

Uit onderzoek blijkt dat mensen die een dankbare en tevreden levenshouding hebben, minder stress ervaren, ook al hebben ze wel een volle agenda. Niet voor niets adviseert Paulus de gemeente in Filippi om hun zorgen aan God kenbaar te maken, te danken in alle gebeden en de vrede van God, die ons menselijk beseft te boven gaat, de wacht te laten houden over onze hart en gedachten. Daar zit wel de beste manier om met te veel stress om te gaan; Op zoek gaan naar de Bron van rust.

Bondsnieuws

Themanummer van De Waarheidsvriend over Goede Vrijdag & Pasen

Deze uitgave is het themanummer van *De Waarheidsvriend* over Goede Vrijdag & Pasen. We hopen dat u en jij met genoeg de artikelen leest én als toerusting ervaart. Ons blad stelt elke week kerkelijke en maatschappelijke onderwerpen aan de orde en gaat in op geestelijke en pastorale vraagstukken. Om dit alles mogelijk te blijven maken vragen wij u een jaarabonnement op *De Waarheidsvriend* te schenken of te nemen. Dit kan voor € 53 of neem een abonnement van 4 maanden voor slechts € 10. Ga hiervoor naar dewaarheidsvriend.nl/ aanbieding of maak gebruik van bijgevoegd inlegvel. Het is daarnaast mogelijk om lid te worden van de Gereformeerde Bond voor € 10 per jaar. Als nieuw lid ontvangt u een bijbelstudieboekje uit de Artios-reeks. Van harte aanbevolen.

Ontvangen giften en collecten

Met dankbaarheid verantwoorden we de volgende giften en collecten, die we over de periode 28 februari tot en met 21 maart ontvingen.

Collecten (algemeen werk)

Herv. gem. Stellendam-Melissant € 87,12; herv. gem. Sint Philipsland € 81,90; herv. gem. Goudswaard € 403,30; herv. gem. Lage Vuursche € 217,68; herv. gem. Benthuizen € 3,84; herv. gem. De Levensbron, Goes € 700,42; Totaal € 1.494,26.

Leerstoelfonds

Herv. gem. Sommelsdijk € 312,27; herv. gem. Molenaarsgraaf € 671,12; herv. gem. Bilthoven € 275,00; herv. gem. Everdingen € 500,00; herv. gem. Zetten-Andelst € 250,00; herv. gem. Putten € 3.743,15; herv. gem. Driesum € 192,00; herv. gem. Wijngaarden € 188,25; herv. gem. Schoonhoven € 622,00; herv. gem. Benthuizen € 19,55; herv. gem. Hoogblokland € 389,27;

herv. gem. Bergambacht € 1.864,90; Totaal € 9.027,51.

Studiefonds

Herv. Bethelgemeente, Den Bosch € 72,00; herv. Morgenstergemeente, Zoetermeer € 468,40; herv. gem. Kesteren € 846,90; herv. gem. Zetten-Andelst € 250,00; herv. gem. Bedum € 166,40; Totaal € 1.803,70.

Steunfonds

Herv. gem. Putten € 2.367,69; herv. gem. Schoonhoven € 265,15; Totaal € 2.632,84.

Giften

Herv. gem. Strijen € 25,00.

We ontvingen totaal € 14.983,31.

Hartelijk dank voor uw/jouw betrokkenheid bij het werk van de Gereformeerde Bond. Het IBAN-nummer luidt NL98INGB 0000138421 t.n.v. Gereformeerde Bond te Apeldoorn. Wilt u de bestemming van uw bijdrage en woonplaats duidelijk vermelden?

L.P. de Wit

Kerknieuws

Beroepbaar:

prop. P. van der Schee, Dillenburg 11, 3871 DE Hoevelaken; tel. 033-2530670/06-40377664, pietervanderschee@gmail.com.

Bedankt voor:

Lienden, G.F. Willemsen te Veenendaal (geestelijk verzorger de Engelenburgh).

Aangenomen naar:

Klundert (hervormd, in samenwerking met de geref. kerk), J.H. den Braber te Numansdorp;

Goudriaan en Ottoland, prop. A.S.N. Noorland te Woerden;

Ederveen, prop. M. Bos te Lunteren, die bedankte voor Ooltgensplaat en Zijderveld.

Ds. A. Talsma overleden

Op vrijdag 22 maart is in de leeftijd van 83 jaar ds. A. Talsma uit Gouda overleden. In *De Waarheidsvriend* van volgende week staan we stil bij zijn overlijden. Nu wensen we zijn kinderen en kleinkinderen Gods genade en troost van harte toe.

Ds. A. Baas secretaris Contact emeritipredikanten

Het Hervormd Gereformeerd Emeriti Contact komt tweemaal per jaar bijeen in Veenendaal. Meer dan tien jaar is ds. P. Vermaat uit Veenendaal secretaris

geweest. Op de bijeenkomst van 20 maart is zijn plaats ingenomen door de jonge emeritus ds. A. Baas uit Nunspeet. Tot ds. Vermaat en zijn vrouw werden woorden van hartelijke dank gesproken vanwege hun zeer grote inzet in al die jaren. Ook werd hun Gods rijke zegen gewenst in de toekomst, evenals aan ds. Baas en zijn vrouw.

Het bestuur wordt verder gevormd door ds. J.P. Nap uit Hoevelaken (voorzitter) en mw. A. Altena-Blommers uit Overberg (penningmeester).

Mr. J.P.H. Donner stopt als voorzitter raad van toezicht PThU

De voorzitter van de raad van toezicht van de Protestantse Theologische Universiteit (PThU), mr. J.P.H. Donner, heeft op 20 maart zijn functie per onmiddellijk neergelegd. Daarmee beëindigde hij ook zijn lidmaatschap van de raad. 'Bij alle uitdagingen waar de PThU in deze tijd mee wordt geconfronteerd, is het van

Mr. Donner

wezenlijk belang dat de verhouding met zowel de generale synode als het moderamen van de Protestantse Kerk in Nederland wordt verbeterd', aldus Donner. 'Dat is een eerste verantwoordelijkheid van de

voorzitter van de raad van toezicht.' Hij heeft geconcludeerd dat hij gegeven de ontstane verhouding die verantwoordelijkheid thans het beste invult door terug te treden en de weg vrij te maken voor hetgeen te doen staat.

De raad betreurt het vertrek van mr. Donner zeer, maar is uitermate dankbaar dat deze de afgelopen jaren onder zijn deskundige en wijze leiding heeft mogen samenwerken. De vicevoorzitter van de raad, mr. G.C. Endedijk, zal de functie van voorzitter waarnemen, totdat in de opvolging is voorzien.

Dr. Janneke de Jong benoemd als lector Geletterdheid bij Driestar educatief

Binnen het onderzoekscentrum van Driestar educatief start per 1 augustus 2024 het lectoraat Geletterdheid. Dit nieuwe lectoraat heeft als doel een bijdrage te leveren aan een positieve, inhoudsgerichte leescultuur bij zowel leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs als bij studenten in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs. Dr. Janneke de Jong-Slagman uit Bergambacht is benoemd als lector en zal leidinggeven aan dit lectoraat. Binnen het lectoraat zal praktijkgericht onderzoek uitgevoerd worden om de onderwijspraktijk te verbeteren. Dit wordt gedaan door de lector samen met leraren uit het veld en met docent-onderzoekers.

Hervormd Woudenberg opent 'de Oosterpoort'

Op vrijdagavond 5 april neemt de hervormde gemeente Woudenberg DV kerkelijk centrum 'de Oosterpoort' in gebruik. Om 19.30 uur vindt de officiële openingsdienst plaats, waarna op zondag 7 april de eerste zondagse kerkdiensten worden gehouden.

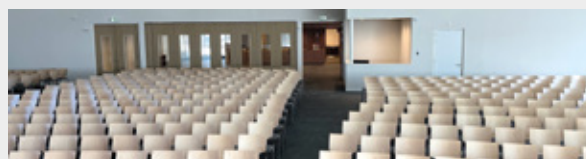
Er is lang uitgezien naar de komst van het gebouw, dat het tweede kerkelijk centrum van de gemeente is. De Oosterpoort is gebouwd vanwege de groei van de hervormde gemeente. De hervormde gemeente te Woudenberg bestaat uit twee wijkgemeenten. De gemeente komt al sinds eind zestiende eeuw samen in de Dorpskerk en vanaf april 2024 ook in de Oosterpoort in de wijk Het Groene Woud, in het oosten van Woudenberg.

Met de komst van het tweede kerkelijk centrum komt er genoeg ruimte voor de bezoekers van de zondagse kerkdiensten en de doordeweekse activiteiten. Ook wil de gemeente graag 'kerk in de buurt' zijn en de Oosterpoort een bredere functie in de wijk geven. Doordeweeks zal de Oosterpoort regelmatig opengaan, zodat veel mensen zich er welkom voelen.

Het pand heeft een multifunctionele indeling met een kerkzaal van ruim 500 zitplaatsen, diaconaal-maatschappelijke

ruimtes, een ruim opgezette multifunctionele ontmoetingshal, een huiskamer, enkele zalen en vergaderruimten. Daarnaast is in het souterrain huisartsenpraktijk De Zandbloem gevestigd met acht spreekkamers.

Op zaterdag 6 april wordt van 10.00 tot 21.00 uur een feestelijke open dag georganiseerd. Meer info over deze dag via hervormdoosterpoort.nl.

Op 5 april neemt de hervormde gemeente Woudenberg haar tweede kerkelijk centrum, de Oosterpoort, in gebruik.

Dr. De Jong is sinds 2006 als docent Nederlands verbonden aan Driestar hogeschool. In 2012 promoveerde ze aan de Vrije Universiteit Amsterdam op een onderzoek naar negentiende-eeuwse hofpredikers. Al jaren doet ze onderzoek

naar jeugdliteratuur. Vorig jaar rondde ze een postdoc-onderzoek 'Beter en breder lezen' over het lezen van jeugdliteratuur op de pabo af.

De Jong-Slagman vormt samen met dr. Bram Kunz (lector Vorming van de christe-

lijke professional), prof. dr. Bram de Muynck (lector Persoonsvorming) en dr. Piet Murre (lector Schoolvakken & didactiek) het lectorenteam, dat samen met drs. Willemieke Reijnoudt (regisseur onderzoekscentrum) leidinggeeft aan het onderzoek.

Agenda

Studiedag Tyndale-seminarie over luisteren naar de woorden van Jezus

Op zaterdag 6 april vindt er in Badhoevedorp DV een studiedag plaats over wat wij leren van de Schrift over de Schrift.

Dr. Dirk Jongkind, werkzaam aan het Tyndale House in Cambridge, waar hij onderzoek doet naar de overdracht van de tekst van het Nieuwe Testament, verzorgt drie lezingen over 'Luisteren naar de woorden van Jezus in de Schrift'.

De studiedag, bedoeld voor predikers en leiders, vindt plaats in het Tyndale Theological Seminary en duurt van 9.30 tot 15.30 uur. De toegang is gratis. Aanmelden via geloofstoerusting.nl.

Kerkdienst voor andersbegaafden Lienden

Zondagmorgen 7 april wordt de kerkdienst in de hervormde gemeente Lienden (Papestraat 1) speciaal gericht op andersbegaafden. Voorganger is ds. A. van Zetten uit Bennekom. De dienst, die tevens voor kinderen en mensen die minder bekend zijn met het christelijk geloof

goed te volgen is, begint om 10.00 uur. De dienst is ook te volgen via de website van de kerk hervormdlienden.nl.

Huizen

In de Zenderkerk te Huizen (Borneolaan 30) vindt zondag 7 april om 14.45 uur een aangepaste kerkdienst plaats. Voorganger is ds. B.J. van der Graaf. Contactpersoon voor deze dienst is mw. Liedewij Baas, tel. 035-5260466, liedewijbaas@hotmail.com.

Preektocht door de Dokkumer Wouden

In de Dokkumer Wouden gaat op woensdag 10 april voor de derde keer een 'preektocht' van start. De dag begint DV om 9.30 uur in de Grote of St. Martinuskerk te Dokkum (Markt 2). Het thema luidt 'Antiocheense versus Alexandrijnse school'. Het thema belicht de hermeneutische strijd tussen de Alexandrijnse School en de Antiocheense School en wat wij daar vandaag van kunnen leren voor de preekvoorbereiding. Prof. dr. M.A. van Willigen, hoogleraar

exegese Vroege Kerk aan de TUA, geeft een college over genoemde controversen in de Vroege Kerk. Daarna verzorgt ds. K.H. Bogerd uit Wouterswoude een werkcollege dat in het teken staat van verschillende toepassingen van de viervoudige Schriftzin. Ook gaat hij in praktische zin op het genoemde snijvlak in de Vroege Kerk en werken cursisten een preek 'anders dan anders' uit. De deelnemers worden naar persoonlijke keuze in de gelegenheid gesteld om hun minipreek ten gehore te brengen voor alle deelnemers in Catharinakerk te Aalsum en in de Sint Vituskerk te Wetsens. De preektocht wordt afgesloten met een reflectie door prof. Van Willigen. De dag wordt muzikaal omlijst (samenzang en orgelspel) door organist Evan Bogerd, cantor-organist van de Westerkerk in Amsterdam.

De dag is bedoeld voor predikanten, kerkelijk werkers, voorgangers, sprekers, kerkmusici en theologiestudenten. De toegang is gratis. Aanmelden via 0511-421388 of 06-36275893.

Shaare Zedek

Shaare Zedek is het enige pro-life ziekenhuis in Jeruzalem. **Steun ons project** 'palliatieve zorg aan kinderen.'

NL74 ABNA 0436 4270 60
Stichting Shaare Zedek

Voor meer informatie of voor het aanvragen van een presentatie:

info@shaarezedek.nl • M 06 - 12363723 • www.shaarezedek.nl

Inspirerende ontmoeting? Nodig ons uit!

bond tegen vloeken*

Leerzame, verdiepende presentaties, trainingen en lezingen voor o.a.:

Catechese/clubs
Gemeente/jongeren bijeenkomsten
Mannen/vrouwen verenigingen

Neem voor meer informatie contact op:
www.bondtegenvloeken.nl - info@bondtegenvloeken.nl - 0318 512002

Vooraankondiging

Per 1 januari 2025
hebben wij plaats voor een

directeur basisonderwijs

op basisschool Het Kompas in het mooie Stellendam

Bezoek www.hetkompas-stellendam.nl voor een eerste indruk van de school. Meer informatie vindt u op www.kindwijs.org
Of neem contact op met onze bestuurder Jankees de Waal via 0187-484153 / interesse@kindwijs.org

kw
Kindwijs
protestants-christelijke
scholengroep

**Abonnement op
De Waarheidsvriend?
Actie! 4 maanden voor €10**

**Het geluid
van de kerk
dat kunt ú
laten horen!**

**Word daarom lid van
de Gereformeerde Bond**

Ds. J.A.W. Verhoeven (Voorzitter GB, predikant te Krimpen a/d IJssel)

Er zijn veel gedachten over de kerk, over geloven in God, en over wie Jezus is, over wat de Heilige Geest doet. De Gereformeerde Bond helpt mij om focus te houden op de essentie: wat heeft de kerk altijd en overal geloofd? Juist in onze tijd en in onze kerk is dat geluid hard nodig.

De Waarheidsvriend

De Waarheidsvriend is het weekblad van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland. Het blad stelt kerkelijke en maatschappelijke onderwerpen aan de orde en gaat in op geestelijke en pastorale vraagstukken. Als u verder wilt kennismaken met ons blad of cadeau wilt geven dan doen wij u dit aanbod: voor 4 maanden krijgt u De Waarheidsvriend voor slechts € 10 elke week in huis (of 4 maanden digitaal lezen voor € 7,50) en stopt automatisch. Stuur het formulier op naar: Gereformeerde Bond, Kleine Fluitersweg 253, 7316 MX Apeldoorn of ga naar www.gereformeerdebond.nl/de-waarheidsvriend/aanbieding

Uw gegevens:

Naam:
Adres:
Postcode:
Plaats:
Telefoon:
Email:
IBAN no.:

Gegevens wie u het blad cadeau geeft:

Naam:
Adres:
Postcode:
Plaats:
Telefoon:
Email:

GB-lidmaatschap

Graag wil ik het werk van de Gereformeerde Bond ondersteunen voor €10 per jaar en draag bij aan het geluid van de kerk. Ga naar www.gereformeerdebond.nl/doe-met-ons-mee en geef u op als lid en ontvang een bijbelstudieboekje naar keuze.

Uw gegevens:

Naam:
Adres:
Postcode:
Plaats:
Telefoon:
Email:
IBAN no.:
Keuze boekje:

Word lid en ontvang een gratis bijbelstudieboekje

Met vriendelijke groet,
J. (Hans) Peters
Voorlichter Gereformeerde Bond
☎ 06-12659808
✉ voorlichter@gereformeerdebond.nl